

Dr hab. Tadeusz Sozański

**Poparcie dla PiS i Anty-PiS (PO+N)
w obrębie kategorii społecznych
uwzględnianych w sondażach CBOS**

**Analiza przygotowana
na podstawie
Komunikatu
CBOS Nr 134/17**

**dla
Krakowskiego
Klubu
Gazety Polskiej
na zebranie
25 X 2017**

Wawel, 15.10.2017

Autoprezentacja autora

Kariera akademicka

1973 Mgr socjologii
1975 Mgr matematyki
1982 Dr socjologii
2014 Habilitacja

Praca zawodowa

1973–2006 Inst. Socjologii UJ
2006–2018 IFiS UP w Krakowie

15.10.2017

Ostatnie publikacje

2016 *Experimental Social Science* . „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Sociologica” VIII, vol, 1, 5-42

2014 *The Conception of Blocking Power as a Key to the Understanding of the History of Designing Voting Systems for the EU Council*. „Decyzje” 22 , 5-46.

KOI
NΩNIA^K
Kraków 2013

Tadeusz Sozański

SPOŁECZNE i WSPÓLNE
Studium socjologiczno-filologiczne

Działalność społeczna

Bezpartyjny przed i po 1989
1980 członek Komitetu Zał.
NSZZ „S” na Wydziale
Filozoficzno-Historycznym UJ
Nie-działanie w podziemiu
po 13.12.1981. Czytelnik GP
(tygodnika) od założenia pisma.
2015 członek Akademickiego
Komitetu Poparcia dr A. Dudy
kandydata na prezydenta RP

Członek Polskiego Towarzystwa
Socjologicznego od 1976;
2014 list do władz PTS
z postulatem podjęcia
badań w celu wyjaśnienia
dziwnych wyników wyborów
samorządowych

Obecność w Internecie

1992 adres usozans@cyf-kr.edu.pl
2004 indywidualna strona
<http://www.cyf-kr.edu.pl/~usozans/>
2017 facebook (konto używane
wyłącznie do zaglądania na inne konta)

10.04.2012

PLK na
zjeździe
socjologów

Zielona Góra, IX 2007

DODATEK 2

O trzech filarach polskiej tożsamości narodowej

Autor komunikatu

Krzysztof Pankowski

analityk w CBOS

(zdjęcie z Internetu)

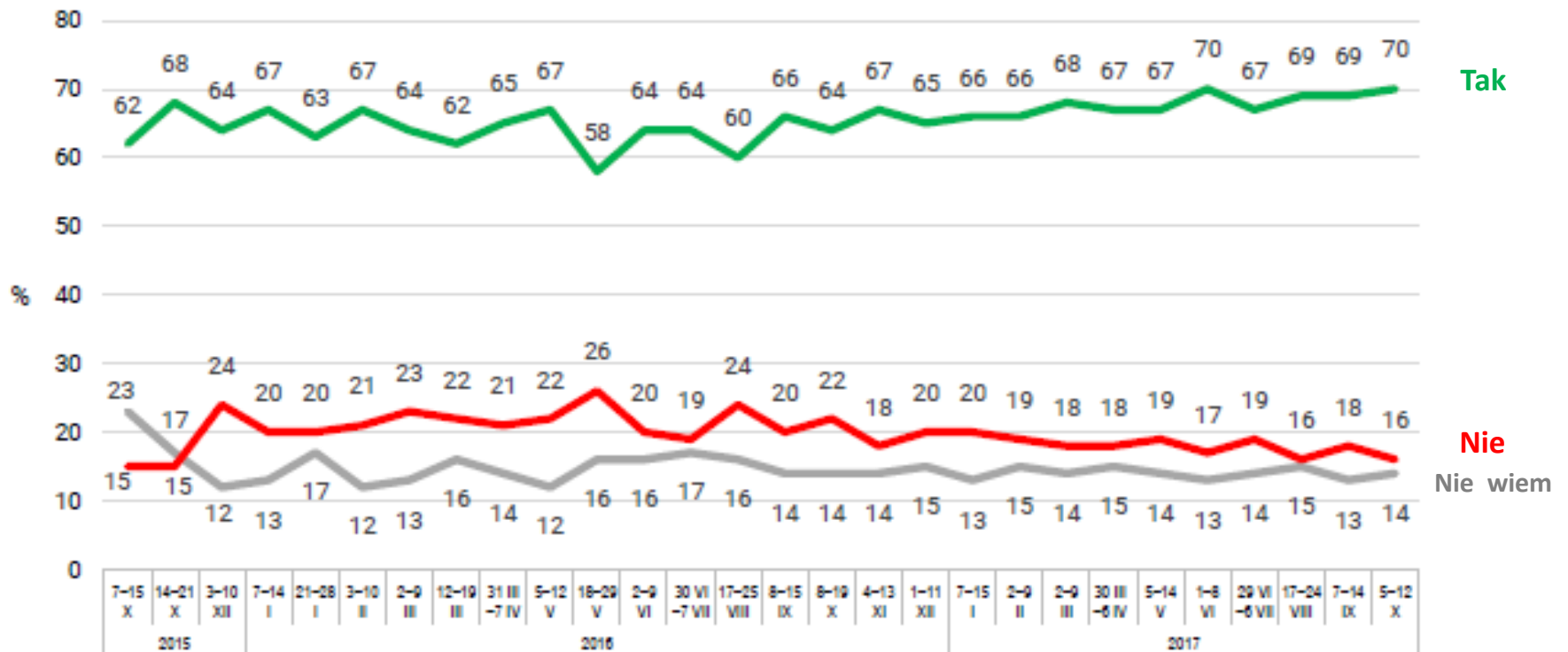
Preferencje partyjne w październiku

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (329) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 października 2017 roku na liczącej 948 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

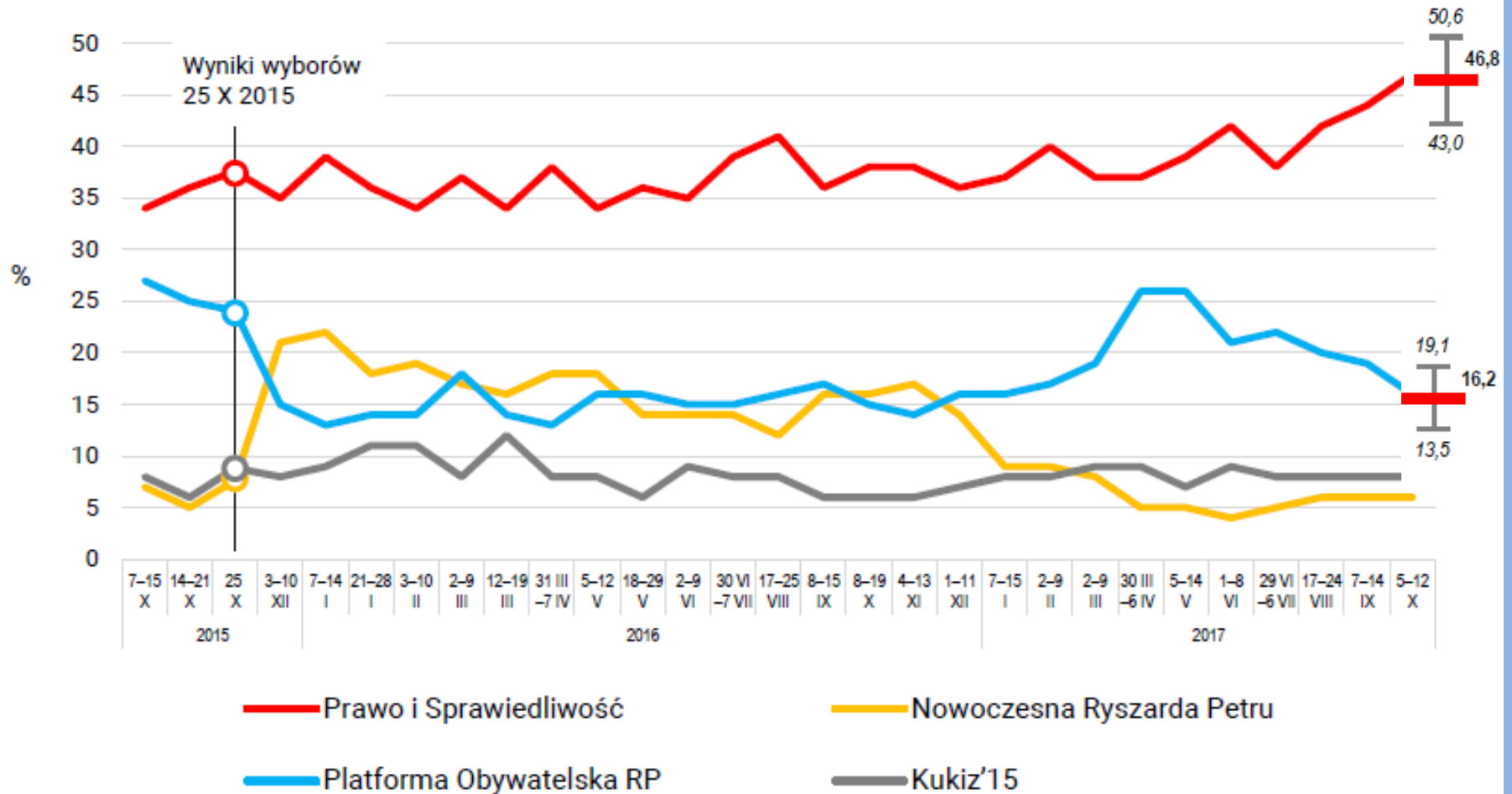
Deklarowany udział wyborach X 2015 — X 2017

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?

Poparcie dla partii politycznych X 2015 — X 2017

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH ZAMIAR WZIĘCIA UDZIAŁU W POTENCJALNYCH WYBORACH DO SEJMU

Poparcie dla partii po roku i dwu latach od wyborów

Sondaże CBOS

n – liczba osób deklarujących udział w wyborach

**8-19 X
2016**

**5-12 X
2017**

2015
Wyniki wyborów 25 X

Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	37,58
Platforma Obywatelska RP	24,09
Kukiz'15	8,81
Nowoczesna Ryszarda Petru	7,60
Polskie Stronnictwo Ludowe	5,13
Sojusz Lewicy Demokratycznej	7,55*
Partia Razem	3,62
Wolność Janusza Korwin-Mikke **	4,76
Inna odpowiedź	0,87
Trudno powiedzieć	
Odmowa odpowiedzi	

	38
	15
	6
	16
	4
	4
	2
	3
	<1
	11
	<1

	47
	16
	8
	6
	3
	2
	2
	2
	2
	12
	<1

* Wyniki dotyczące KKW :
Zjednoczona Lewica

N = 15 200 671

n = 603

n = 667

PO+N 31.69

PO+N 31

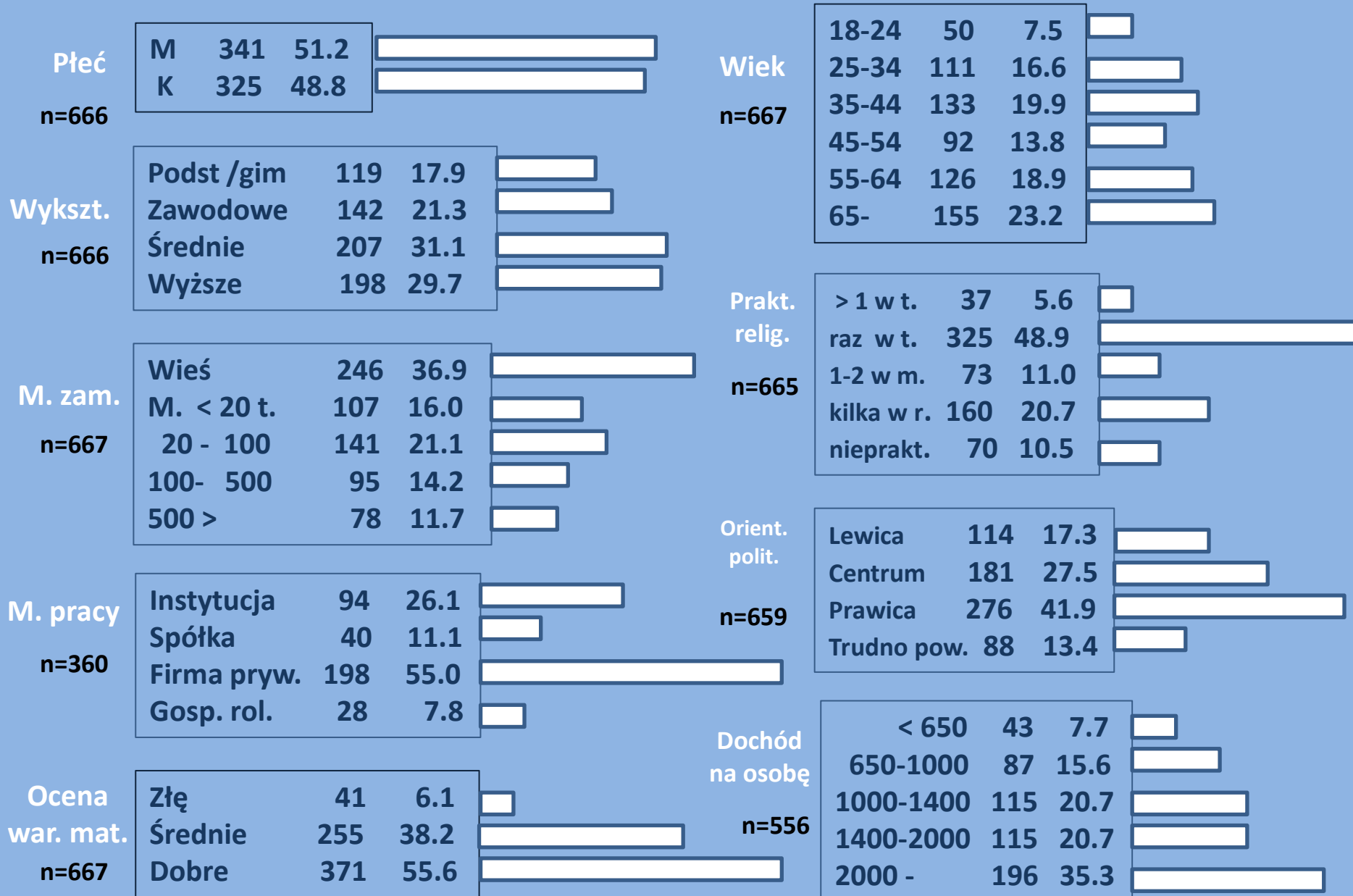
PO+N 22

Źródło danych do własnych analiz: Aneks – Tabela 2 (tu fragment)

Na kandydata której partii / inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?

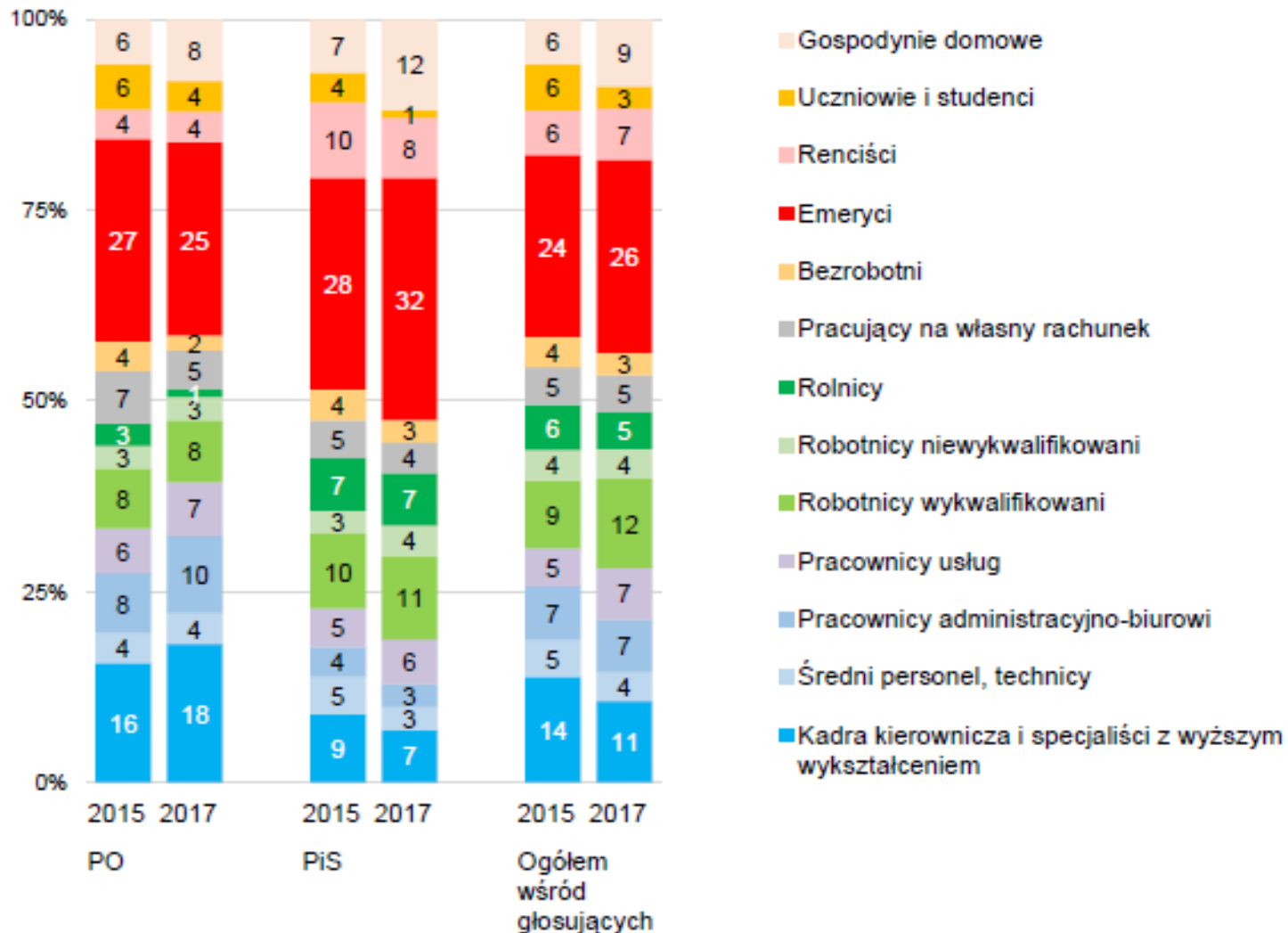
		Prawo i Sprawiedliwość (PiS) (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Kukiz'15	Nowoczesna Ryszarda Petru	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się	Liczba osób
		%	%	%	%	%	
Ogółem		47	16	8	6	12	667
Płeć	Mężczyźni	50	14	9	6	9	341
	Kobiety	43	19	7	5	15	325
Wiek	18–24 lata	23	16	19	2	14	50
	25–34	33	14	22	6	15	111
	35–44	46	16	9	9	13	133
	45–54	40	17	1	4	19	92
	55–64	57	19	3	6	7	125
	65 lat i więcej	61	16	2	5	9	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	10	7	2	13	246
	Miasto do 19 999	47	15	10	5	14	107
	20 000 – 99 999	41	22	7	9	10	141
	100 000 – 499 999	43	20	9	7	7	95
	500 000 i więcej mieszk.	24	22	10	11	17	78
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	58	13	4	3	10	119
	Zasadnicze zawodowe	61	19	3	2	9	142
	Średnie	42	15	11	6	12	207
	Wyższe	35	17	11	9	15	198
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	29	23	11	9	13	81
	Średni personel, technicy	33	11	15	6	19	32
	Pracownicy adm.-biurowi	26	19	11	10	21	52
	Pracownicy usług	46	9	17	5	14	32
	Robotnicy wykwalifikowani	57	14	12	5	4	65
	Robotnicy niewykwalifik.	62	10			21	25
	Rolnicy	65	6	3		8	29
	Pracujący na własny rach.	38	11	12	5	20	39
	Bezrobotni	29	21	8	8	7	18
	Emeryci	61	18	2	2	9	183
	Renciści	49	26		14	6	37
	Uczniowie i studenci	23	10	11	9	18	32
	Gospodynie domowe i inni	50	14	13	7	14	42

9 zmiennych demospołecznych uwzględnionych w sondażu CBOS i ich rozkłady w zbiorze deklarujących zamiar głosowania

Porównanie składu elektoratów PiS i PO wg kategorii społeczno-zawodowej

RYS. 1. Struktura społeczno-zawodowa elektoratów PO i PiS

Poparcie dla PiS , Anty-PiS (PO+N), Kukiz 15 i pozostałych partii łącznie

n=667

PiS	PO+N	Kukiz	Inne	Trudno pow.
47	22	8	11	12

Niech t oznacza stosunek poparcia dla PiS do poparcia dla PO+N

W całej próbie $t = 47/22=2.14$

Cel analizy

Zbadać jak przewaga PiS-u nad PON-em (lub odwrotnie) wygląda w poszczególnych kategoriach demospołecznych.

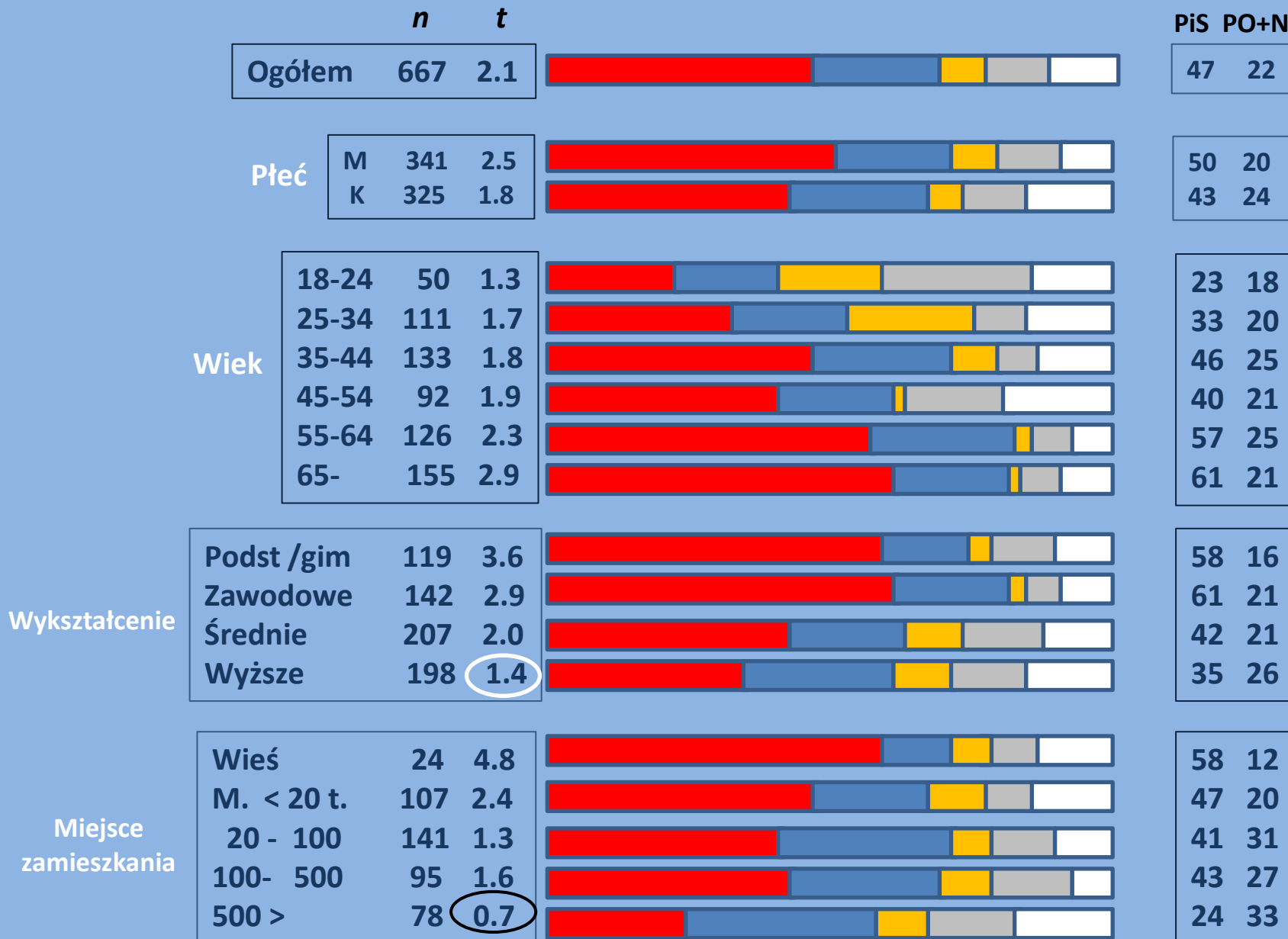
Do analizy wybrano $k=35$ kategorii spośród 47, biorąc pod uwagę wartości 10 zmiennych i zbiory liczące co najmniej 50 przypadków w zbiorze 667 osób, które zadeklarowały udział w wyborach.

	M	S	S/M	Min	Max	Q ₁	Me	Q ₃
PiS	44.0	14.6	.33	10	78	33.0	46.0	57.0
PO	17.3	5.1	.29	5	36	15.0	17.0	19.0
NO	5.9	2.9	.49	2	12	4.0	5.9	9.0
PON	23.2	7.1	.31	7	44	19.0	21.0	27.0
KU	8,5	4.4	.52	1	22	6.0	9.0	11.0
R	12.0	5.4	.45	3	29	8.0	11.0	15.0
TP	12.3	4.3	.35	4	22	9.0	12.0	15.0

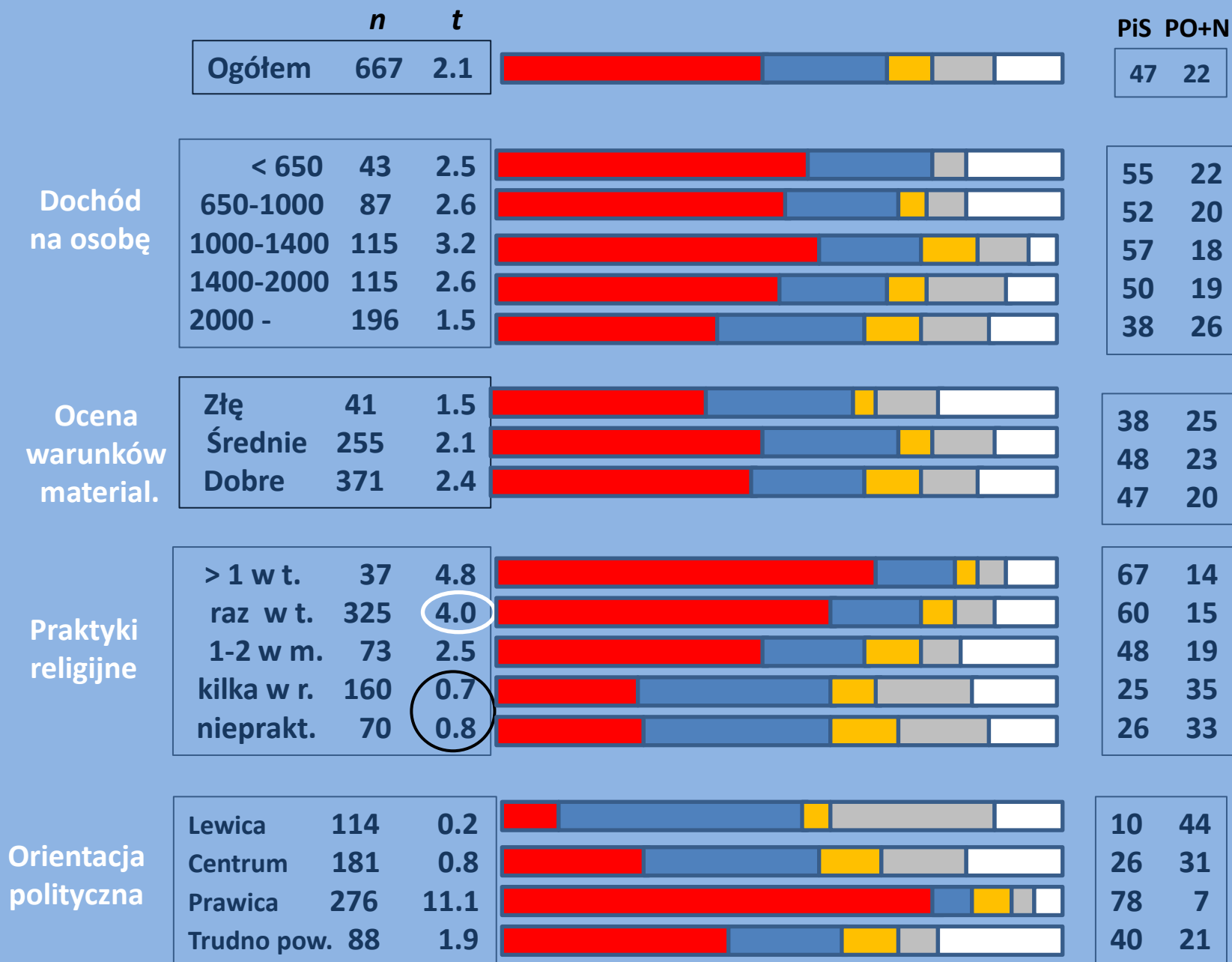
k=35	PO	NO	PON	KU	R	TP
PiS	-.74	-.68	-.81	-.48	-.79	-.57
PO		.56	.94	-.06	.64	.21
NO			.81	.26	.35	.27
PON				.06	.60	.26
KU					.23	.21
R						.21

NO=Nowoczesna
 KU=Kukiz15
 R=Pozostałe partie
 TP=Trudno powiedzieć

Poparcie dla PiS i Anty-PiS w kategoriach demospołecznych

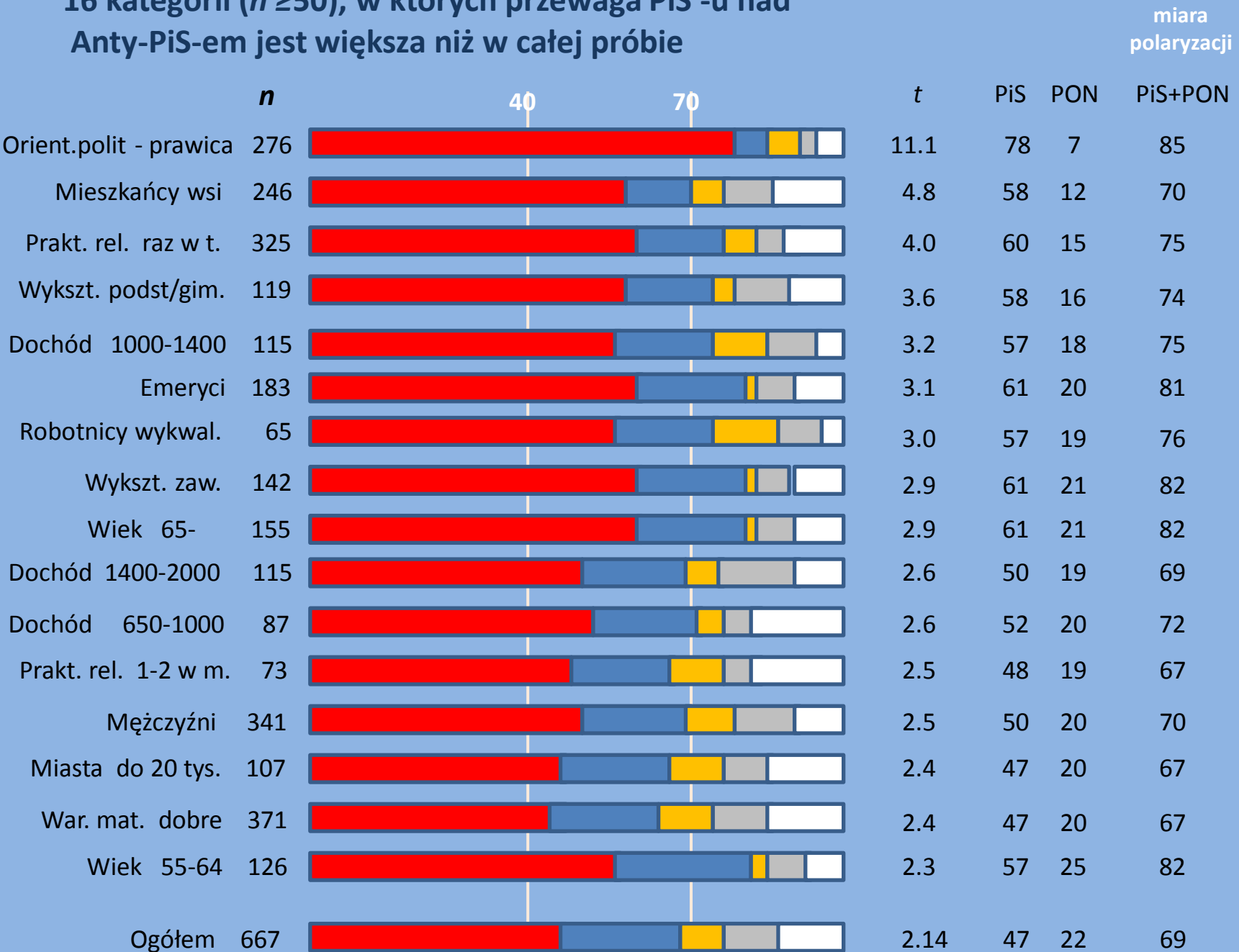
Poparcie dla PiS i Anty-PiS w kategoriach demospołecznych c.d.

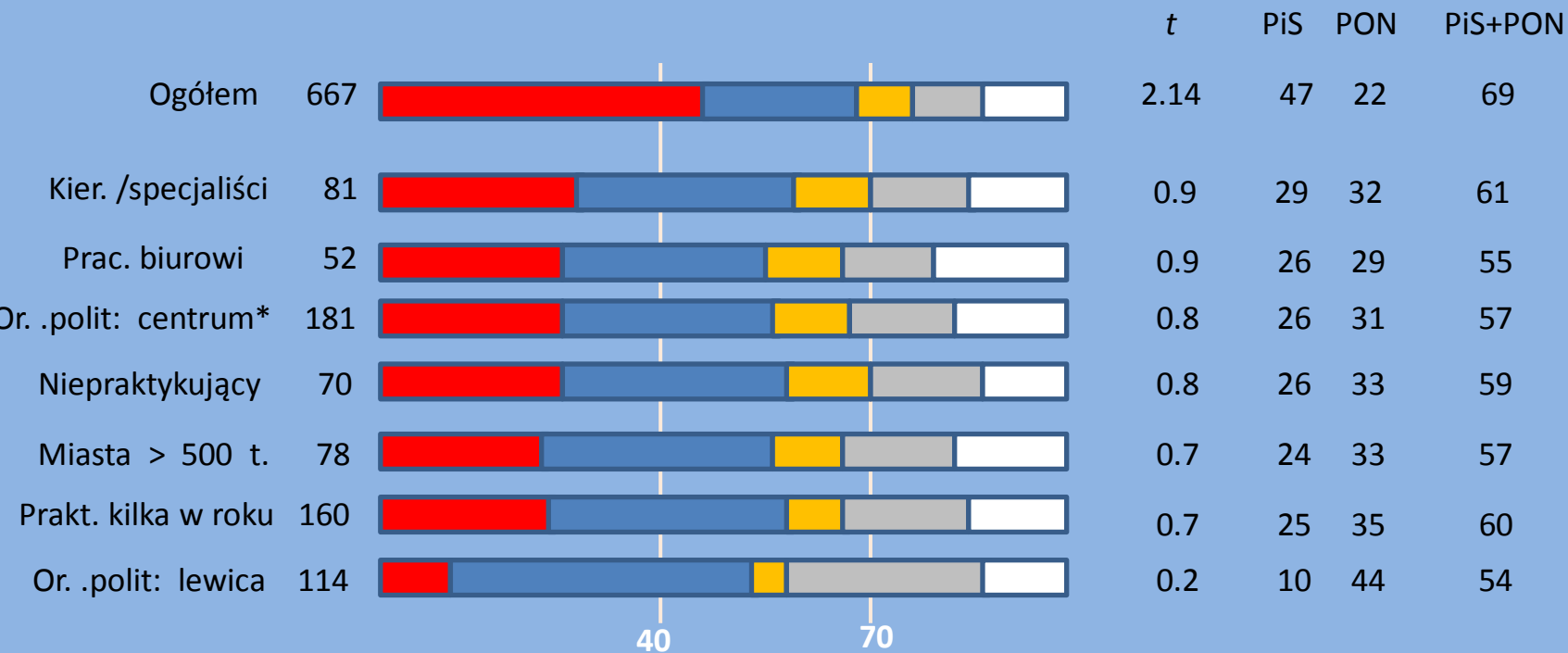
Poparcie dla PiS i Anty-PiS w 13 kategoriach społeczno-zawodowych

Kategoria społeczno-zawodowa	<i>n</i>	<i>t</i>		PiS	PO+N
Rolnicy	29	10.8		65	6
Robotnicy niewykwalifik.	25	6.2		62	10
Pracownicy usług	32	3.3		46	14
Emeryci	183	3.1		61	20
Robotnicy wykwalifikowani	65	3.0		57	19
Pracujący na własny rach.	39	2.4		38	16
Gospodynie domowe i inni	42	2.4		50	21
Ogółem	667	2.1		47	22
Średni personel, technicy	32	1.9		33	17
Renciści	37	1.2		49	40
Uczniowie i studenci	32	1.2		23	19
Bezrobotni	18	1.0		29	29
Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	0.9		29	32
Pracownicy adm.-biurowi	52	0.9		26	29

16 kategorii ($n \geq 50$), w których przewaga PiS -u nad Anty-PiS-em jest większa niż w całej próbie

7 kategorii (n ≥ 50), w których Anty-PiS ma przewagę nad PiS-em

*Wynik ten dyktuje ostrzeżenie przed hurraoptymistycznym wnioskiem, że PiS uzyskał trwałą przewagę nad Anty-PiS-em w licznych szerokich kręgach wyborców, a zatem nie powinien obawiać się wahnięcia w sondażach w drugą stronę i w dalszej perspektywie utraty większości w wyborach. Anty-PiS wciąż ma większe poparcie od PiS-u w kategorii osób określających swoje poglądy jako „centrowe”, czyli prawdopodobnie tych, którzy obawiają się „rewolucyjnych” zmian i cenią sobie stabilizację. Jak się wydaje, do tej dość licznej kategorii wyborców odwołuje się PAD, który stara się ich pozyskać, mając na uwadze także interes własny, czyli reelekcję.

Konkluzje

Celem mojej analizy było porównanie odsetków odpowiedzi wyrażających chęć głosowania na

(1) PiS (Zjednoczona Prawica);

(2) Anty-PiS (PO+N);

(3) Kukiz 15 ;

(4) pozostałe partie łącznie;

lub (5) niezdecydowanie („Trudno powiedzieć”)

w 35 podpróbach liczących co najmniej 50 przypadków (maksymalna liczebność podpróby 371) w zbiorze 667 respondentów, którzy zadeklarowali udział w wyborach. Za rzadko spotykanym w pro-pisowskich komentarzach medialnych) porównywaniem poparcia dla PiS z *łącznym* poparciem dla PO i N przemawia wyraźna dodatnia *korelacja* ($r=.56$) częstości wybierania tych partii w zbiorze 35 kategorii społecznych, odpowiadających wartościom 10 zmiennych, obserwowanym w próbie z częstością co najmniej 50. Choć wysokiemu odsetkowi sympatyków Platformy towarzyszył na ogół relatywnie wysoki odsetek sympatyków Nowoczesnej, zawsze jednak poparcie dla starszej siostry w ramach Anty-PiS-u było wyższe niż dla młodszej, której atutem miało być nieponoszenie odpowiedzialności za grzechy popełnione przez starszą, gdy była u władzy. Współczynnik mierzący przewagę PO nad N (odpowiednik współczynnika t opisującego stosunek poparcia PiS-u i Anty-PiS-u) w całej próbie ($n=667$) wyniósł 2.7, a najniższe wartości (1.8 i 1.9) przyjął w 5 kategoriach: niepraktykujący, wiek 35-44, wykształcenie wyższe, dochód od 2000 zł, pracownicy administracyjno-biurowi.

PiS rywalizuje o głosy ze wszystkimi pozostałym blokami (2)-(5), co pokazuje silna ujemna korelacja rozmiaru poparcia dla tej partii z poparciem dla każdego z pozostałych wyróżnionych bloków. Wartości współczynnika r , traktowanego jako miara konkurencji między ugrupowaniami o poparcie w poszczególnych kategoriach społecznych, równe $-.48$ i $-.58$ dla (3) Kukiz 15 i (5) niezdecydowanych, są jednak dużo niższe co do wartości bezwzględnej od wartości $-.81$ i $-.79$, odpowiednio dla (2) Anty-PiS-u i (4), czyli mieszanki PSL-u, lewicy starej i nowej, narodowców i korwinowców.

Mediana poparcia dla PiS w 35 kategoriach wyniosła 46, a kwartyle pierwszy i trzeci odpowiednio 33 i 57, co daje 6 jako wartość odchylenia ćwiartkowego. Dla Anty-PiS-u mediana jest równa 21, a kwartyle 19 i 27; odchylenie ćwiartkowe jest tu nieco mniejsze (równe 4). Kwartyle zostały tu użyte do oceny zakresu zmienności poparcia między kategoriami wyborców ze względu na niewrażliwość tych parametrów na wartości skrajne.

Sympatycy obu obozów stanowią razem 69% całej próby. Mediana tak określonego miernika *polaryzacji* w zbiorze 35 kategorii jest równa 67 (kwartyle: 61 i 72). Najmniej spolaryzowane są dwie kategorie wiekowe 18-24 (41%) i 25-34 (53%), które są też najbardziej politycznie „wielobarwne”.

Najsilniejsza polaryzacja, jeśli nie liczyć deklarujących prawicowość (85%), występuje wśród najstarszych respondentów (kategorie wiekowe 55-64 i 64-) i osób po szkole zawodowej. W tych 3 grupach na PiS lub Anty-PiS chce głosować 82% respondentów.

Ugrupowanie Pawła Kukiza dwa lata po wyborach utrzymało trzecią pozycję, także jeśli Platformę i Nowoczesną traktować osobno. W całej próbie Kukiz 15 osiąga wynik lepszy od Nowoczesnej o 2 punkty procentowe (w wyborach w 2015 roku przewaga wyniosła 1.2 punktu). Na 35 kategoriach respondentów Nowoczesna tylko w 7 cieszy się większym poparciem, niewiele większym, bo różnica nie przekracza 3 punktów procentowych.

Mediana dla Kukiz 15 wynosi 9, a kwartyle 6 i 11. Ugrupowanie to powinno przetrwać do następnych wyborów, bo jego tożsamościowym znakiem, przyciągającym młodych wyborców, jest krytyczne nastawienie zarówno wobec starej „partii władzy”, jak i partii rządzącej, która tak samo będzie postrzegana w miarę jak jej kontestowanie „starego porządku” (III RP) tracić będzie wizerunkowe znaczenie. Przewaga, jaką ma Nowoczesna nad partią Kukiza pod względem obecności w mediach, jest wygodna dla tej ostatniej, gdyż utrwała jej obraz jako siły antysystemowej, przykrywający niespójność programową, która musiałaby się ujawnić, gdyby koledzy klubowi założyciela dostali możliwość prezentowania swoich stanowisk szerszej publiczności.

Sondaż pokazał, że PiS ma nieco mniejsze poparcie od Anty-PiS-u ($t=0.7-0.9$, wyjąwszy deklarujących orientację lewicową, gdzie $t=0.2$) tylko w 7 spośród 35 kategorii społecznych wybranych do analizy ze względu na liczebność nie mniejszą niż 50 przypadków. „Opozycja totalna” może liczyć na zwycięstwo nad Zjednoczoną Prawicą w największych (co najmniej półmilionowych) miastach, tj. Warszawie, Krakowie, Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu. Do kategorii tej należy jednak tylko 12% całej próby, prawie 3 razy mniej niż 34% jaką stanowią łącznie niepraktykujący i praktykujący kilka razy w roku, czyli wyborcy, którzy w masie pozostają poza kręgiem oddziaływania kościoła. I w tej kategorii Anty-PiS cieszy się większym poparciem od PiS-u, podobnie jak wśród kadry kierowniczej wraz ze specjalistami z wyższym wykształceniem i wśród pracowników administracyjno-biurowych (łącznie 20% próby) .

Anty-PiS ma też przewagę nad PiS-em wśród wyborców, którzy określają się jako zwolennicy „centrum” i stanowią 27% próby. Trudno powiedzieć bez badań, co się kryje za wyborem takiej opcji. Moja hipoteza jest taka, że nie chodzi tu o stricte polityczne czy ideowe postawy. Są to „ludzie środka”, ci, których, jak mnie samego, razi zarówno pogarda okazywana „moherowym beretem” przez ideologów Anty-PiS-u, w rodzaju prof. Mikołejki (z którym nie chciałem się do końca solidaryzować nawet prof. Sztompka), jak i nazwanie przez przywódcę zwycięskiego obozu swoich przeciwników w walce o władzę „zdradzieckimi mordami”.

Jako sympatyk obozu „dobrej zmiany” z cenzusem akademickim cieszę się, że w kategorii społecznej, do której sam należę, skłonnych głosować tak jak ja głosowałem dwa lata temu jest więcej (35%) niż zwolenników opcji biegunowo przeciwnej. Od kiedy parametr t dla tej kategorii przekroczył wartość 1 - nie potrafię powiedzieć, gdyż nie śledziłem na bieżąco komunikatów CBOS ani innych sondażowni.

Dwa przeciwstawne obozy wraz z ugrupowaniem Kukiza obejmują łącznie ponad $\frac{3}{4}$ (77%) wyborców. Pozostałych respondentów, którzy zadeklarowali chęć udziału w wyborach, podzieliłem na dwie grupy prawie jednakowo liczne: zwolenników innych partii (11%) i niezdecydowanych (12%). Jeśli słuszne jest domniemanie, że $\frac{3}{4}$ tych ostatnich stanowią zwolennicy trzech największych ugrupowań, którzy woleli nie ujawniać swych sympatii lub wahali się, na które oddać głos, to sympatycy pozostałych partii stanowią mniej niż 15%, a zatem w najlepszym wypadku mogą utworzyć 2 komitety osiągające próg 5%. Czy będzie to PSL i wspólny komitet różnych odłamów lewicy, trudno dziś wyrokować. Wynik PSL jest z reguły niedoszacowany w sondażach, więc zaryzykuję prognozę, że za 2 lata ludowców znowu zobaczymy w Sejmie. Lewicy nie wróżę sukcesu, gdyż po interwencji Opatrzności, bez której trudno wyjaśnić podwyższenie na własne życzenie poprzeczki do pokonania z 5 do 8%, cały ten obóz pograżył się w głębokim kryzysie tożsamości i przywództwa.

Na zakończenie jeszcze dwie uwagi, mające na celu ostrzeżenie przed popadaniem obozu „dobrej zmiany” i jego zwolenników w triumfalistyczne nastroje. Po pierwsze, CBOS zawsze przeszacowywał poparcie dla partii rządzącej. Tak było, gdy u władzy była PO. Rzeczywiste rozmiary przewagi PiS and Anty-PiS-em prawdopodobnie są bliższe 1.5 niż wartości 2.1 odnotowanej w X 2017. Po drugie, nawet bardzo wysokie poparcie łatwo utracić, a liczenie, że Opatrzność będzie nadal podpowiadać przywódcom Anty-PiS -u decyzje takie jak blokowanie sejmowej mównicy w grudniu 2016, może w końcu zawieść.

Dziękuję za uwagę

**Prezentacja ta,
zawierająca wyniki
własnych analiz,
została wykonana
nieodpłatnie przez autora
do wykorzystania przez
Krakowski Klub Gazety Polskiej
im. Janusza Kurtyki
Może być udostępniana wszystkim
zainteresowanym tematem niezależnie od sympatii politycznych.
Powoływanie się na wyniki analiz jest dozwolone pod warunkiem
podania autora oraz wskazania odpowiednich komunikatów
CBOS jako jedyne źródła danych.**

Post scriptum 16 listopada 2017

Komunikat CBOS nr 134/17 jest już dostępny za darmo, ale bez tabel pokazujących zróżnicowanie preferencji partyjnych ze względu na zmienne demospołeczne. Gdy w mediach pojawiła się informacja o wynikach podobnego sondażu wykonanego miesiąc później, t.j. w pierwszej połowie listopada, zakupiłem (koszt 8 zł) Komunikat nr 147/17, by zbadać, czy zaszły jakieś zmiany w aspekcie interesującym mnie w prezentacji pokazanej na zebraniu Klubu GP. Porównanie rozkładów w całej próbie pokazuje, że zmiany są minimalne.

	<i>n</i>	<i>t</i>		<i>t</i>	PiS	PON	PiS+PON
X 2017	667			2.14	47	22	69
XI 2017	725			2.05	45	22	67

n *t*

Podst/gim.	X	119	3.6	
	XI	116	4.3	
Zawodowe	X	142	2.9	
	XI	169	3.3	
Średnie	X	207	2.0	
	XI	219	1.5	
Wyższe	X	198	1.4	
	XI	222	1.4	
Centrum	X	181	0.8	
	XI	180	0.9	

* łącznie z odmową odpowiedzi

Przykładowe porównania wyników dwu kolejnych sondaży

Wykształcenie

4 kategorie

Orientacja polityczna

Centrum